
MONOGRAFIE PRAWNICZE

WPŁYW INFORMATYZACJI
NA ZAŁOŻENIA
KONSTRUKCYJNE
PROCESU CYWILNEGO

ANNA ZALESIŃSKA

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

ANNA ZALESIŃSKA • WPŁYW INFORMATYZACJI NA ZAŁOŻENIA
KONSTRUKCYJNE PROCESU CYWILNEGO

Polecamy nasze najnowsze publikacje z tej serii:

Marcin Zięba

PODMIOTOWOŚĆ PRAWNA WSPÓLNOT MIESZKANIOWYCH

Roman Zdybel

**FUNKCJA WYKRYWCZA I DOWODOWA POSTĘPOWANIA
KARNEGO**

Hanna Frąckowiak

**POSTĘPOWANIE PRZED WOJEWÓDZKĄ KOMISJĄ
DO SPRAW ORZEKANIA O ZDARZENIACH MEDYCZNYCH**

Sabina Kubsik

**PRZEDKONTRAKTOWA ODPOWIEDZIALNOŚĆ
ODSZKODOWAWCZA Z TYTUŁU NIEUCZCIWYCH
NEGOCJACJI**

Beata Stępień-Załużcka

**SPRAWOWANIE WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI
PRZEZ SĄD NAJWYŻSZY W POLSCE**

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

WPLYW INFORMATYZACJI
NA ZAŁOŻENIA
KONSTRUKCYJNE
PROCESU CYWILNEGO

ANNA ZALESIŃSKA

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2016

Wydawca: Ewelina Skibniewska

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2016**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-7938-8

ISBN e-book 978-83-255-7939-5

Spis treści

Wstęp	XI
Wykaz skrótów	XV
Wykaz literatury	XXI
Rozdział I. Zastosowanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych w sądowym postępowaniu cywilnym	1
§ 1. Model informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne	2
I. Zakres ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne	9
II. Administracja elektroniczna a informatyzacja postępowania sądowego	11
§ 2. Uprawnienia Ministra Sprawiedliwości w zakresie informatyzacji wymiaru sprawiedliwości	13
§ 3. Jednolity akt regulujący postępowanie przed sądami powszechnymi przy wykorzystaniu systemu obsługującego postępowania sądowe	20
§ 4. Polityka bezpieczeństwa teleinformatycznego	22
§ 5. Neutralność technologiczna	25
§ 6. Elektroniczne czynności procesowe	27
I. Elektroniczna forma czynności procesowej – próba definicji ..	32
II. Elektroniczna forma oświadczenia woli w KC	33
III. Forma dokumentu elektronicznego w KPA	36
IV. Elektroniczna forma czynności procesowych czy kwalifikowana forma pisemna czynności procesowych	38
V. Kierunki zmian w przepisach prawa cywilnego materialnego i ich wpływ na formę czynności procesowych	41
VI. Elektroniczna postać formy pisemnej	42
VII. Elektroniczne czynności procesowe	44
§ 7. Ewolucja tradycyjnych instytucji procesowych w dobie postępującej informatyzacji	44
Rozdział II. Model procesu cywilnego prowadzonego drogą elektroniczną na tle jego założeń konstrukcyjnych	49
§ 1. Istota procesu cywilnego	50
§ 2. Zarys ewolucji postępowania cywilnego a prawo do powództwa	52

---

§ 3. Funkcje postępowania cywilnego i ich historyczna zmienność	57
§ 4. Społeczne znaczenie procesu cywilnego	63
I. Otoczenie społeczno-gospodarcze a istota procesu cywilnego .	64
1. Infrastruktura informacyjna jako czynnik warunkujący rozwoj społeczeństwa informacyjnego	64
A. Informacja w postaci elektronicznej	64
B. Od społeczeństwa postindustrialnego do społeczeństwa informacyjnego	66
C. Uwarunkowania sprawnej informatyzacji państwa	68
§ 5. Zasady procesowe a instytucje postępowania cywilnego	69
I. Charakter zasad prawa i ich rola w systemie prawnym	70
II. Funkcje zasad procesowych	71
III. Zasady procesu cywilnego	72
IV. System zasad procesu cywilnego	76
V. Zasady procesowe dotyczące czynności procesowych podejmowanych drogą elektroniczną	79
1. Zasada równości (równouprawienia) stron i uczestników postępowania	80
2. Zasada ustności oraz zasada pisemności	83
3. Zasada dyspozycyjności (rozporządzalności)	86
4. Zasada kontrydiktoryjności (sporności)	87
5. Zasada koncentracji (skupienia) materiału dowodowego ..	90
6. Zasada kierownictwa sędziowskiego	91
7. Zasada swobodnej oceny dowodów	92
8. Zasada bezpośredniości	96
9. Zasada umiarkowanego formalizmu procesowego	98
VI. Postulat szybkości postępowania	101
§ 6. Istota procesu cywilnego w dobie społeczeństwa informacyjnego	102
§ 7. Nowe instytucje ukształtowane na gruncie postępowania cywilnego (funkcja kreacyjna a informatyzacja)	105
§ 8. Internetowe Portale Sądów Powszechnych	106
I. Udostępnianie informacji publicznej za pośrednictwem Portalu Orzeczeń	106
II. Statyczny dostęp do informacji sądowej	109
III. Interaktywna wymiana informacji (EBP)	112
Rozdział III. Wymiana informacji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego sądy lub postępowania sądowe	115
§ 1. Wprowadzenie	115
§ 2. Identyfikacja użytkownika i podpisywanie dokumentów utrwalonych w postaci elektronicznej	118

I. Podpis elektroniczny w rozumieniu ustawy o podpisie elektronicznym	119
1. Ustawa o podpisie elektronicznym a dyrektywa o podpisach elektronicznych	119
2. Podpis elektroniczny a bezpieczny podpis elektroniczny ...	122
3. Rozporządzenie eIDAS	124
II. Wykorzystanie profilu zaufanego ePUAP w elektronicznej administracji	127
III. Model przyjęty w postępowaniu sądowniczym	129
IV. Rodzaje podpisów w Elektronicznym postępowaniu upominawczym (EPU)	129
V. Podpisywanie dokumentów w postępowaniu cywilnym prowadzonym przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego obsługującego sądy lub postępowania sądowe	133
§ 3. Wszczęcie postępowania drogą elektroniczną w procedurze cywilnej	134
I. Elektroniczne pisma procesowe	136
II. Dopuszczalność wszczęcia postępowania drogą elektroniczną w Kodeksie postępowania cywilnego w innych postępowaniach niż EPU i elektroniczne postępowanie wieczystoksięgowe	140
III. Wzorcowe mechanizmy inicjowania postępowania drogą elektroniczną – rewizja obecnie obowiązujących przepisów	151
1. Wszczęcie postępowania administracyjnego	151
2. Wszczęcie postępowania administracyjnego po nowelizacji z 2005 r.	151
3. Wszczęcie postępowania administracyjnego po nowelizacji z 2010 r.	154
4. Wszczęcie postępowania sądowniczym po 2017 r.	156
5. Wszczęcie postępowania w elektronicznym postępowaniu upominawczym	161
A. E-Sąd	161
B. Właściwość miejscowa, rzeczowa i instancyjna	162
C. Pozew składany za pośrednictwem systemu teleinformatycznego w elektronicznym postępowaniu upominawczym	164
IV. Wszczęcie postępowania w ramach Elektronicznego Biura Podawczego	172
1. Składanie pozwu i dalszych pism procesowych	174

2. Wykazanie istnienia stosunku pełnomocnictwa (przedstawicielstwa ustawowego)	179
3. Umożliwienie weryfikacji uprawnień profesjonalnych pełnomocników	180
§ 4. Składanie załączników do pism procesowych	181
I. Załączniki w postępowaniu sądoadministracyjnym i w EPU	181
II. Model składania załączników w postępowaniu cywilnym	183
§ 5. Doręczenia	185
I. Modelowe rozwiązania w obszarze doręczeń realizowanych drogą elektroniczną	187
1. Doręczenia elektroniczne w Kodeksie postępowania administracyjnego	187
A. Doręczenia po nowelizacji w 2005 r.	187
B. Doręczenia po nowelizacji w 2010 r.	189
2. Doręczenia w postępowaniu sądoadministracyjnym	191
3. Doręczenia w elektronicznym postępowaniu upominawczym	193
II. Doręczenia w ramach Elektronicznego Biura Podawczego	195
Rozdział IV. Czynności sądowe podejmowane drogą elektroniczną	197
§ 1. Protokół sądowy sporządzany za pomocą urządzeń rejestrujących dźwięk albo obraz i dźwięk	197
I. Protokół sądowy przed nowelizacją z 2010 r.	199
II. Protokół sądowy sporządzony za pomocą urządzeń utrwalających dźwięk albo obraz i dźwięk	202
1. Protokół elektroniczny – aspekty techniczne	206
2. Udostępnianie protokołu elektronicznego	211
3. Przebieg rozprawy z e-protokołem	213
4. Oddziaływanie protokołu w postaci elektronicznej na proces cywilny	215
5. Wpływ protokołu elektronicznego na przepisy KPC	219
§ 2. Transkrypcja	223
I. Transkrypcja w prawie polskim	223
II. Standardy sporządzania transkrypcji	227
§ 3. Przesłuchanie na odległość (art. 235 KPC)	228
§ 4. Rozprawa odmiejscowiona	231
§ 5. Czynności sądowe związane z zakończeniem postępowania cywilnego	233
I. Decyzja w formie dokumentu elektronicznego	234
II. Wyroki w postępowaniu sądoadministracyjnym	236

Spis treści

III. Nakaz zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym	236
IV. Wyroki w formie elektronicznej	240
§ 6. Ustne uzasadnienie	240
I. Uzasadnienie w świetle przepisów KPC	241
II. Ustne uzasadnienie w KPC	243
§ 7. Automatyzacja postępowań sądowych	249
Zakończenie	251
Indeks rzeczowy	263

Wstęp

Technika cyfrowa zapewnia możliwość sprawnego gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji. Można zaryzykować stwierdzenie, że przenika ona do wszystkich dziedzin, stając się ich nieodłącznym składnikiem¹. Wpływa to na procesy społeczne, polityczne i gospodarcze. Technologia informacyjna wywiera także wpływ na funkcjonowanie struktur państwowych, a stopień informatyzacji państwa decyduje o jego pozycji na arenie międzynarodowej. W efekcie procesy komunikowania, wspomagane komputerowo, ulegają gwałtownym przemianom, tworząc nową jakość², również w sądownictwie. Przeobrażeniu ulegają dotychczasowe instytucje procesowe, oczekiwania uczestników postępowania, a także pozycja i rola organów sądowych. Znajduje to odzwierciedlenie w samym rozwoju koncepcji informatyzacji wymiaru sprawiedliwości, która ewoluje od instrumentów zapewniających wymianę informacji pomiędzy organami władzy publicznej do przesunięcia akcentu na komunikację pomiędzy organem a jednostką³. Proces ten znajduje odzwierciedlenie w podejmowanych, zarówno w Unii Europejskiej, jak i państwach członkowskich, inicjatywach, czego przejawem jest przede wszystkim dążenie do szerokiego wykorzystania nowoczesnych rozwiązań technologicznych w postępowaniu przed podmiotami realizującymi zadania publiczne. W Rekomendacji Komitetu Ministrów Rady Europy dotyczącej wykonywania czynności sądowych i innych czynności prawnych na rzecz obywateli poprzez wykorzystywanie nowych technologii⁴ już w 2001 r. przedstawiono konkretne działania służące poprawie funkcjonowania sądownictwa dzięki wykorzystaniu komunikacji elektronicznej. Uwagi te odnoszą się także do informatyzacji postępowania cywilnego. W Rekomendacji wskazano, że aktywność w tym obszarze może przyczynić się do redukcji kosztów postępowania, a co więcej, w znacznym stopniu przyspieszyć jego przebieg. Zidentyfikowane zostały również główne obszary, które mogłyby zostać objęte informatyzacją, w tym przede wszystkim doręczenia elektroniczne, protokół elektroniczny oraz możliwość przesłuchania świadka na odległość. Podkreślić przy tym należy, że skuteczność regulacji wyrażana jest przede wszystkim potrzebą uzyskania pożąda-

---

¹ Por. K. Dobrzeński, *Prawo a etos cyberprzestrzeni*, s. 27.

² Por. A. Kieras, M.S. Szczepański, U. Żydek-Bednarczyk (red.), *Internet – społeczeństwo informacyjne – kultura*, s. 7.

³ Por. eEurope 2005: An Information Society for All, Komunikat Komisji z 28.5.2002 r., COM(2002)263.

⁴ Council of Europe Committee of Ministers Recommendation Rec (2001) of 28th February 2001 on the delivery of court and other legal services to the citizen through the use of new technologies, <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=188899&Site=COE>.

nego standardu podejmowanych przez właściwe organy rozstrzygnięć oraz gwarancji umożliwiających rzeczywistą ochronę interesów uczestników postępowania przez zapewnienie odpowiedniego uporządkowania i zorganizowania ogółu czynności procesowych⁵. Jednakże, każda ingerencja w założenia strukturalne procesu cywilnego powinna być poprzedzona wnikliwą analizą wartości instrumentalnych ustanawianych reguł. Poruszone w monografii zagadnienia koncentrują się wokół wpływu zastosowania nowych technologii na założenia konstrukcyjne procesu cywilnego. Dotychczas w doktrynie nie została podjęta naukowa refleksja nad wpływem wykorzystania technologii informacyjnych na istotę procesu cywilnego. Brak było spojrzenia perspektywicznego na całokształt informatyzacji procesu cywilnego w kontekście jego założeń konstrukcyjnych. Dlatego koniecznym stało się uzyskanie odpowiedzi na pytanie, czy zmieniające się w ciągu ostatniej dekady regulacje prawne Kodeksu postępowania cywilnego, których celem jest optymalizacja wykorzystania technologii informacyjnych, pozostały w zgodzie z fundamentalnymi założeniami procesu cywilnego.

W monografii została przedstawiona przede wszystkim problematyka odnosząca się do prawa procesowego, aczkolwiek uwzględnione zostały również kwestie związane z informatyzacją postępowania cywilnego w ogólności. Ujęte w pracy zagadnienia oscylują wokół tematu przewodniego, jakim jest oddziaływanie nowoczesnych rozwiązań technicznych na model procesu cywilnego, w szczególności ustalenia, w jakim stopniu zmiany technologiczne, społeczne i gospodarcze kształtują oraz wyjaśniają poszczególne instytucje procesowe, wyznaczają funkcje procesu i implikują treść poszczególnych zasad oraz ich katalog. Odpowiedź na to pytanie nie jest jednoznaczna i wymaga dogłębnej analizy przyczyn ustanowienia konkretnej regulacji przez pryzmat potrzeb społecznych oraz skutków jej ustanowienia. Konieczne jest również odniesienie wdrożonych lub projektowanych zmian do już istniejących rozwiązań prawnych lub systemów informatycznych w obszarze administracji publicznej oraz sądów administracyjnych. Szczególnie istotne jest zbadanie, czy obrany przez ustawodawcę kierunek informatyzacji postępowania cywilnego w ustawie o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw⁶ jest optymalny w zakresie tworzenia i doskonalenia jakości świadczonych usług oraz czy zapewnia efektywny obieg informacji, transparentność oraz neutralność technologiczną. Podjęta została również próba ustalenia pożądanego kierunku zmian polskiej procedury cywilnej w tym zakresie.

Poruszone w monografii zagadnienia koncentrują się wokół następujących pytań. Czy dotychczas realizowany schemat informatyzacji postępowania przed podmiotami

---

⁵ Por. Z. *Kmieciak*, *Postępowanie administracyjne*, s. 62–63.

⁶ Ustawa z 10.7.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, dalej: ustawa nowelizująca KPC w zakresie EBP, gdzie pod pojęciem Elektronicznego Biura Podawczego (EBP) należy rozumieć kompletne rozwiązanie umożliwiające wnoszenia pism procesowych drogą elektroniczną i dokonywania doręczeń elektronicznych także w „tradycyjnych” postępowaniach cywilnych.

publicznymi, w tym sądami powszechnymi, spełnił oczekiwania i dostarczył rozwiązania adekwatne do potrzeb społeczeństwa informacyjnego? Wskazane zostały wytyczne kierunkowe oraz standardy w celu stworzenia warunków dla efektywnej informatyzacji wymiaru sprawiedliwości, a także zidentyfikowane zostały kluczowe wyzwania w tym obszarze ze szczególnym uwzględnieniem usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną. W szczególności analizą zostały objęte takie kategorie, jak pisma procesowe, czynności procesowe oraz ich forma w kontekście informatyzacji procesu cywilnego, by odpowiedzieć sobie w konkluzji na pytanie: czy doszło do wyróżnienia odrębnej kategorii elektronicznych pism procesowych oraz elektronicznych czynności procesowych, a także czy obok formy pisemnej i ustnej pojawiła się nowa forma elektroniczna. Czy model przyjęty przez ustawodawcę można uznać za racjonalny, efektywny i adekwatny do potrzeb społeczeństwa informacyjnego? W tym kontekście zostały wysunięte postulaty *de lege ferenda*. W publikacji podjęto również kwestię, w jakim stopniu technologie informatyczne wpływają na ukształtowane w drodze abstrakcji naukowej wzorce (modele), zgodnie z którymi kształtuje się instytucje procesowe sądowego postępowania cywilnego, ze szczególnym uwzględnieniem procesu. Poruszone zostały również problemy prawne w kontekście nowo powstałych instytucji procesowych wykreowanych wskutek inicjatyw mających na celu informatyzację postępowania sądowego. Analiza w tym zakresie uwzględniła dotychczasowe doświadczenia związane z informatyzacją wymiaru sprawiedliwości oraz administracji publicznej na tle projektowanych rozwiązań zmierzających do zbudowania platformy komunikacyjnej pozwalającej na dwukierunkową wymianę informacji pomiędzy sądami powszechnymi a uczestnikami postępowania w postaci tzw. Elektronicznego Biura Podawczego. I wreszcie, postawione zostało kluczowe pytanie: czy wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych oddziałuje na istotę procesu?

Mając na uwadze otoczenie instytucjonalnoprawne e-usług w Polsce, dotychczasowe regulacje postępowania cywilnego, a także potrzeby społeczeństwa informacyjnego, podjęte zostały kwestie związane ze wzajemnymi relacjami pomiędzy nowoczesnymi rozwiązaniami technologicznymi a tradycyjnymi instytucjami w ramach Kodeksu postępowania cywilnego, w szczególności dotyczące rozważań, w jakim zakresie nowe technologie powinny znaleźć zastosowanie do podejmowanych w postępowaniu cywilnym czynności procesowych, w jaki sposób wpływają one na ugruntowane rozumienie czynności procesowych oraz czy w efekcie konieczna jest modyfikacja dotychczasowych regulacji prawnych odnoszących się do tradycyjnej kategorii czynności procesowych. Odpowiedzi na przedstawione zagadnienia problemowe udziela analiza przede wszystkim inicjatyw legislacyjnych podejmowanych w procedurze cywilnej z uwzględnieniem doświadczeń informatyzacji administracji publicznej i postępowania administracyjnego.

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

DostInfPubU	ustawa z 6.9.2001 r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 2058 ze zm.)
DorSR	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 12.10.2010 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 1222)
EKPCz	Konwencja z 4.11.1950 r. o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
InformatyzacjaU	ustawa z 17.2.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1114)
KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 121 ze zm.)
KP	ustawa z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1502 ze zm.)
KPA	ustawa z 14.6.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 23)
KPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 101 ze zm.)
KPK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm.)
KPW	ustawa z 24.8.2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 395 ze zm.)
KRO	ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 2082)
KRSU	ustawa z 20.8.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 1142 ze zm.)
KSCU	ustawa z 28.7.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1025 ze zm.)
KWU	ustawa z 6.7.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 707 ze zm.)

Wykaz skrótów

MinWymagR	rozporządzenie Rady Ministrów z 12.4.2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 113 ze zm.)
OchrDanychU	ustawa z 29.8.1997 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz.U. 2015 r. poz. 2135 ze zm.)
PodpElektroD	dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z 13.12.1999 r. w sprawie wspólnotowych ram w zakresie podpisów elektronicznych Nr 1999/93/WE (Dz.Urz. UE z 2000 r. Nr 13, s. 12 ze zm.)
PodpElektroU	ustawa z 18.9.2001 r. o podpisie elektronicznym (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 262 ze zm.)
ProtElektR	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 2.3.2015 r. w sprawie zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku z przebiegu posiedzenia jawnego w postępowaniu cywilnym (Dz.U. z 2015 r. poz. 359)
PrPostAdm	ustawa z 30.8.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 270 ze zm.)
PrTelekom	ustawa z 16.7.2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 243 ze zm.)
PrUSP	ustawa z 27.7.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 133 ze zm.)
RegUrzSP2007	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 23.2.2007 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 259)
RegUrzSP2015	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 23.12.2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 2316)
ŚwiadUsłElektU	ustawa z 18.7.2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1422 ze zm.)
ZakłKontR	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 28.12.2009 r. w sprawie trybu zakładania konta oraz sposobu posługiwania się podpisem elektronicznym w elektronicznym postępowaniu upominawczym (Dz.U. Nr 226, poz. 1830)
ZmInformatyzacjaU	ustawa z 10.1.2014 r. o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania

	nia publiczne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 r. poz. 183 ze zm.)
ZmKPC z 10.7.2015 r.	ustawa z 10.7.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 1311 ze zm.)
ZmKPC z 9.1.2009 r.	ustawa z 9.1.2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 26, poz. 156 ze zm.)
ZmPrUSP	Rządowy i senacki projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy Nr 2680 i 2544 Sejm VII kadencji) – ustawa z 20.2.2015 r. skierowana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału Konstytucyjnego na podstawie art. 122 ust. 3 Konstytucji RP

2. Organy i instytucje

NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
SN	Sąd Najwyższy
TK	Trybunał Konstytucyjny
TS	Trybunał Sprawiedliwości
WSA	Wojewódzki Sąd Administracyjny

3. Publikatory i czasopisma

BSN	Biuletyn Sądu Najwyższego
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz. UE	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
KPPubl.	Kwartalnik Prawa Publicznego
MoP	Monitor Prawniczy
NP	Nowe Prawo
OSN	Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego. Orzeczenia Izby Cywilnej (w latach 1933–1952), Orzecznictwo Sądu Najwyższego (w latach 1953–1961: Izby Cywilnej i Izby Karnej, w 1962 r.: Izby Cywilnej, w latach 1963–1981: Izby Cywilnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w latach 1982–1989: Izby Cywilnej i Administracyjnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w latach 1990–1994:

	Izby Cywilnej oraz Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w 1995 r.: Izby Cywilnej)
OSNAPiUS	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Zbiór Urzędowy. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC	Orzecznictwo Sądów Polskich. Izba Cywilna
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, Seria A
Pal.	Palestra
PiP	Państwo i Prawo
Prob. Krym.	Problemy Kryminalistyki
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
PS	Przegląd Sądowy
PUG	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
Rej.	Rejent
SC	Studia Cywilistyczne
Sł. Cyw.	Służba Cywilna
SP	Studia Prawnicze
Wok.	Wokanda
ZNSA	Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego
ZNUWr	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Wrocławskiego

4. Inne skróty

art.	artykuł
m.in.	miedzy innymi
niepubl.	niepublikowany (-a, -e)
Nr	numer
orz.	orzeczenie
pkt	punkt
por.	porównaj
post.	postanowienie
poz.	pozycja
r.	rok
red.	redakcja
s.	strona (-y)
t.	tom
t.j.	tekst jednolity
tj.	to jest
uchw.	uchwała

Wykaz skrótów

---

ust.	ustęp
w zw.	w związku
wyr.	wyrok
ze zm.	ze zmianami
zob.	zobacz